

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду
Б е о г р а д, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду
Б е о г р а д, Косанчићев венац 29

Предмет: Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

Неда Хофман-Сретеновић

**"ПРОБЛЕМИ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ И ТЕХНИЧКЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
ЕЛЕКТРОАКУСТИЧНИХ ДЕЛА"**

Комисија за оцену и одбрану у саставу: Зорица Ћетковић, редовни професор ФМУ, ментор, Ладислав Мезеи, редовни професор ФМУ, доктор уметности Горан Маринковић, редовни професор ФМУ, Соња Антунић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду, доктор уметности Теа Димитријевић, доцент ФМУ, упознала се са писаним делом докторског уметничког пројекта кандидата Неде Хофман-Сретеновић "Проблеми интерпретације и техничке реализације електроакустичних дела".

На основу сазнања која је стекла анализом овог рада, биографских података, досадашњих уметничких резултата кандидата и уметничке презентације, Комисија подноси следећи извештај Наставно - уметничко - научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду.

Биографија кандидата

Неда Хофман је рођена у Београду, 1977. Студирала је клавир у класи проф. др h.c. Арба Валдме на Факултету музичке уметности у Београду, где је дипломирала 1999, и на Hochschule für Musik у Келну, где је завршила студије 2002, као стипендиста DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst). Магистарске студије завршила је 2004. на Академији уметности у Новом Саду, у класи проф. Рите Кинке. Тренутно се налази на Докторским студијама из камерне музике, у класи проф. Зорице Ћетковић.

Лауреат је на многим такмичењима у земљи и иностранству, као сто су: Прво пијанистичко такмичење у Новом Саду 1992, Прво савезно такмичење у Нишу 1993, Интернационално пијанистичко такмичење у Таранту (Италија) 1994. Била је финалиста и добитник специјалне награде за најбоље извођење етиде оп. 10 бр. 5 Ф. Шопена и композиције Сарказми оп. 17 С. Прокофјева, на Интернационалном такмичењу *Dunav – Donau – Danube* 1993. Године 1997. освојила је две прве награде на такмичењима одржаним у Београду и Котору, свирајући у клавирском дуу са Бојаном Симишић.

Од почетка 2002. свира у дуу са виолончелистом Срђаном Сретеновићем, са којим је наступала на концертима у Србији, Јужној Африци, Намибији, Боцвани и Француској. Често наступа у клавирском дуу са Гаљом Вранешевић. Са њом је, на пример, у марту 2002. извела *Петрушку* И. Стравинског (Велика сала КНУ), а у децембру 2007. године одржала концерт под називом *Музика минимализма* (Сала Београдске филхармоније). У оквиру њега су у Србији премијерно изведена дела С. Реиша *Piano Phase* и *Eight Lines*.

Неда Хофман редовно наступа на Међународној трибини композитора, где изводи соло и камерна дела домаћих и страних аутора. Учествовала је и на фестивалу *Композитори у првом лицу*, одржаном у Београду 2004. године. Редовно наступа и на фестивалу КоМА.

Наступала је са диригентом Премилом Петровићем, са флаутистом Љубишом Јовановићем, виолинистом Робертом Мекдафијем, Камерним оркестром Гудачи св. Ђорђа, Београдским гудачким оркестром „Душан Сковран“, са хором Collegium musicum и Даринком Матић Маровић. Снимала је са Симфонијским оркестром Радио Београда, затим за CD продукцију Музичког информативног центра и Музиколошког друштва Србије, као и за продукцију Ансамбла за нову музику *Градимиште*.

Године 2005. изабрана је за уметничког сарадника на Катедри за гудачке инструменте ФМУ у Београду.

Године 2011. оснива ансамбл за нову музику *Градимиште*, чији је и уметнички директор. Кандидаткиња је навела и списак најважнијих наступа од којих комисија издваја неке:

1. Наступ на концерту класе проф. Марије Мисите, ДКЦБ, 29. јануар 2014.
2. Наступ на концерту Катедре за гудачке инструменте, ДКЦБ 17. јануар 2014.
3. Наступ са Ансамблом за нову музику *Градимиште* на фестивалу КоМА, Сала Београдске филхармоније, 17. децембар 2013.
4. Солистички наступ на фестивалу КоМА, СКЦ, 16. децембар 2013.
5. Концерт са Ансамблом *Градимиште* на фестивалу *Lasciar Vibrare* у Дому културе Студентски град, 23. новембар 2014.
6. Наступ на ауторском концерту Владана Радовановића, Велика сала КНУ, 18. септембар 2013.
7. Наступ са Камерним оркестром Гудачи св. Ђорђа, СКЦ, 28. мај 2013.
8. Сценско-музичко извођење композиције *Пјеро месечар* Арнолда Шенберга, са Ансамблом *Градимиште*, Позориште Мадленијанум, 21. мај 2013.
9. Концерт Ансамбла за нову музику *Градимиште*, 19. мај 2013.
10. Концерт „4“ Ансамбла *Градимиште*, Свечана сала Матице српске, Нови Сад, 16. мај 2013.
11. Сценско-музичко извођење композиције *Пјеро месечар* Арнолда Шенберга, са Ансамблом *Градимиште*, Позориште Мадленијанум, 5. март 2013.
12. Концерт Ансамбла *Градимиште* на затварању Међународне трибине композитора, СКЦ, 7. 11. 2013.

13. Концерт Ансамбла *Градилиште* на отварању Међународне трибине композитора, Хол народне банке, 3. 11. 2013.
14. Наступ на БЕМУС-у, са Камерним оркестром Гудачи св. Ђорђа и Ансамблом *Градилиште*, Велика сала КНУ, 15. октобар 2012.
15. Учествовање у извођењу опере Бранке Поповић *Петроград*, са Ансамблом *Градилиште* и Гудачима св Ђорђа, Дом омладине, 19. јун 2012.
16. Учествовање у извођењу опере Татјане Милошевић, са Ансамблом *Градилиште* и Гудачима св Ђорђа, Битеф театар, 8. јун 2012.
17. Солистички наступ на концерту у оквиру фестивала КоМА, Сала Београдске филхармоније, март 2012.
18. Концерт студената виолине проф. Марије Шпенглер, Галерија Коларца, јануар 2012.
19. Наступ на БЕМУС-у, на концерту Гудача св. Ђорђа, солиста Роберт Мекдафи, Велика сала КНУ, октобар 2011.
20. Концерт са Гудачима св. Ђорђа, премијера музичко-сценског дела „Истар“ композитора Ивана Бркљачића, Кула Небојша, 3. септембар 2011.
21. Наступ на Међународној трибини композитора, Хол Народне банке, новембар 2011.
22. Наступ на Отварању Међународне трибине композитора са БГО „Душан Сковран“ и Хором „Collegium musicum“, Хол Народне банке, диригент Даринка Матић-Маровић
23. Наступ на камерном концерту „Антологијска дела српске музике“ и снимање CD-а, који је затим издало Музиколошко друштво Србије, новембар 2011.
24. Концерт на Међународном Чело фесту са Срђаном Сретеновићем, Свечана сала Скупштине града, јул 2011.
25. Концерт „Музика српских аутора за виолончело и клавир“, Зрењанин, Сремска Митровица, Нови Сад, 2010.
26. Концерт „Музика српских аутора за виолончело и клавир“, Параћин, јул 2010.
27. Концерт на Међународној трибини композитора, Хол народне банке, новембар 2009.

28. Концерт „Музика минимализма“, Сала Београдске филхармоније, децембар 2007.
29. Наступ са Камерним оркестром Гудачи св. Ђорђа на Међународној трибини композитора, Сала београдске филхармоније, новембар 2007.
30. Концерт српске савремене музике за виолончело и клавир, Свечана сала Скупштине града, фебруар 2005.
31. Концерт на фестивалу *Композитори у првом лицу*, СКЦ, септембар 2004.
32. Клавирски реситал са делима XX и XXI века, Сала Извршног већа, Нови Сад, јун 2004.
33. Концерт камерне музике за флауту, виолончело и клавир; Габороне (Боцвана), октобар 2004.
34. Концерт камерне музике за флауту, виолончело и клавир; Преторија (Јужноафричка Република), октобар 2004.
35. Концерт камерне музике за клавир и виолончело у Српском културном центру у Паризу, Француска, октобар 2003.
36. Концерт камерне музике за клавир и виолончело, Виндхук и Свакопмунд (Намибија), јул 2002.
37. Концерт камерне музике за клавир и виолончело, Преторија (Јужноафричка Република), август 2002.
38. Концерт дела за два клавира и два клавира и ударалјке, Велика сала КНУ, март 2002.

Детаљна анализа докторског уметничког пројекта

У **уводном делу** рада кандидаткиња нас упознаје са појмовима које везујемо за употребу електронског медија у музици као и о њиховим тумачењима и дефиницијама, такође и са терминима *конкретна музика* и *електронска музика*. Неда Хофман-Сретеновић у овом делу рада, а на основу сопственог искуства, издваја карактеристичне проблеме везане за интерпретацију електроакустичне музике које ће обрадити у поглављима који следе.

Поглавље **"Проблематика тумачења записа електроакустичних композиција"** садржи објашњења да се композитори најчешће одлучују за записивање само одређеног броја смерница и упутстава за свирање. С тим у вези, Неда Хофман-Сретенковић наводи три начина записивања где: 1. партитура служи искључиво као оријентир, 2. партитура омогућава креирање нове интерпретације композиције где је сам аутор предвидео и обезбедио могућност извођења композиције и без сопственог учешће у истој. (кандидаткиња наводи да се овакав тип записивања електронске партитуре користи у композицијама са живом електроником јер је извођачу на дигиталном инструменту битније шта треба да одсвира него шта ће чуди као последицу свог свирања), 3. електронска деоница садржи својеврстан "опис" звучања електронике, те омогућава и "праћење" музичког тока при извођењу. Неда Хофман-Сретенковић даје и детаљну анализу оваквих примера у партитурама *Сонета* Светлане Савић и *Знакова* Срђана Хофмана.

Централно и најобимније поглавље рада Неде Хофман-Сретенковић је друго поглавље: **"Начини вежбања са електроником, формирање интерпретације"**. Кандидаткиња издваја и подробно описује способност извођачевог уодношавања са електронским слојем који је дигитано забележен. Ти слојеви "живе" музике и електронике морају да буду део једне јединствене драматургије а не два одвојена слоја која се одигравају у исто време. У наставку поглавља Неда Хофман-Сретенковић детаљно описује начин на који је формирала интерпретацију композиција *Контертантна музика за клавир, 13 гудача и електронику* Срђана Хофмана, разграничавајући два односа коришћења електронике и клавира, као и композиције *Дуел за клавир и живу електронику* истог аутора. Посебно место у овом поглављу чини и детаљна анализа *Сонета бр. 1 и 2 из Сонета за женски глас, виолончело, клавир и електронику* Светлане Савић са низом практичних метода и сугестија за вежбање. Кандидаткиња се бави и проблематиком ритма, динамике и артикулације као и детаљним проучавањем партирутних ознака у композицијама *Знакови за флауту, виолончело, клавир и живу електронику* Срђана Хофмана, *Hommage a Czerny* Александра Перуновића (који представља и најсроднији спој акустичних инструмената и електронике) и *Клањалице за мецосопран, виолончело, клавир и електронику* Нине Перовић.

Треће поглавље писаног рада уметничког пројекта носи назив **"Техничке појединости везане за набавку и коришћење опреме потребне за извођење композиција са електроником"** где кандидаткиња објашњава једну од важних тема везаних за специфичност електронске музике- неслагање визуелне компоненте са звучном. Цитирајући Владана Радовановића, Пола Грифитса и Сајмона Емерсона, Хеда Хофман-Сретенковић у раду ставља тежиште пре свега на слушаоца и специфичности његовог доживљавања електронске музике.

Четврти део рада носи назив **"Начини на који се обавља акустичка проба концерте сале"** и у њему кандидаткиња објашњава да ли извођачи треба да прихвате ризик и наступају без одговарајућих акустичких услова на сцени или електроника треба да буде доминантна а да је при том укупан утисак о звучном балансу дела нарушен. У петом делу рада Неда Хофман-Сретенковић закључује да је присуство инжењера звука апсолутно неопходно у случајевима када се користи више звучника, нарочито ако они примају различите сигнале а када се ради о компликованијој употреби електронике, инжењер звука се може посматрати и као још један од извођача.

Посебан сегмент рада је поглавље **"Студијско снимање електроакустичних дела"** где Неда Хофман-Сретенковић на основу свог дугогодишњег искуства доноси закључке о томе како се извођачи припремају за овакав процес као и који су аспекти уодношавања акустичних инструмената са деоницом електронике. У тонском тудију ситуација је другачија него на сцени и Неда Хофман-Сретенковић предлаже два решења реализације проблема. Подробно разматра поступак снимања *Сонета* Светлане Савић.

Седмо поглавље рада носи наслов **"Доступност партитура електроакустичких дела и непотпуност информација о деоници електронике; неопходност сарадње са композитором"** у коме се констатује потреба већине композитора да присуствују припреми свог дела, или да активно учествују у његовој реализацији. Због тога неки детаљи, напомиње кандидаткиња, везани за извођење деонице електронике остају незаписани, а затим се често и забораве. Још један од проблема при извођењу електроакустичких дела може да се јави и због непрекидног усавршавања електронске опреме.

Последњи сегмент рада представља **Закључак** где Неда Хофман-Сретенковић напомиње да је приликом креирања интерпретације (због блискости или пак различитости материјала који у њима постоји) између електронике и инструмената/гласа, било неопходно детаљно проучити електронику. Она се у предложеним композицијама третира као равноправан инструмент, било да се физички заиста свира, било да се емитује као унапред снимљена деоница. Кандидаткиња је током процеса рада приметила два главна типа композиционих поступака: први, где процес стварања композиције тече „праволинијски“, зато што деонице инструмената настају као директна последица музичког материјала електронике, и други, где се материјали електронике и инструмената/гласа формирају паралелно, што може али и не мора резултирати њиховим различитим звучањем.

Јавно извођење докторског уметничког пројекта представљено је концертом у дворани СКЦ 21.11. 2014.

Концерт је остварен уз сарадњу чланова ансамбла „Градилиште“ чији је Неда Хофман-Сретенковић један од оснивача.

На програму концерта заступљена су била дела наших реномираних композитора Срђана Хофмана, Нине Петровић, Александра Перуновића и Светлане Савић (чија је композиција и посвећена Неди Хофман-Сретенковић као и Срђану Сретенковићу и Ани Радовановић)

Кандидаткиња Неда Хофман-Сретенковић се програмом определила за композиције којима је највише могла да допринесе теми коју је одабрала за свој докторски уметнички пројекат. Све су композиције представљале захтевну извођачку интерпретацију коју је кандидаткиња са изузетним успехом пренела бројној публици. Два сегмента овог пројекта – извођачки и акустички - дата су прецизно, квалитетно и доказали су да је кандидаткиња Неда Хофман-Сретенковић у сваком тренутку показала виртуозитет и снажну уметничку личност у овом домену камерне музике. Тиме је на најбољи могућ начин одговорила на проблематику наведену у истраживачком делу свог докторског уметничког пројекта.

Није баш честа прилика да се на високом уметничком нивоу оствари сјајна интерпретација у области савременог музичког стваралаштва. Овај концерт је свакако допринео да се савремено стваралаштво у комбинацији са електроником као медијем приближи публици, а писаним радом о проблематици интерпретације таквог дела пружи подстрек младим извођачима.

Оцена остварених резултата и критички осврт референата

Неда Хофман-Сретенковић је у свом докторском уметничком пројекту бавила интерпретацијом камерне музике писане за акустичне инструменте (акустичне инструменте и глас) и електронику. Остварени циљ пројекта представља студиозно истраживање извођачког рада и праксе везане за дела електроакустичног жанра како са уметничке, тако и са техничке стране, преко начина вежбања, самог извођења и друго. Основа теоретског истраживања су следеће композиције: *Дуел* за клавир и електронику, *Концертантна музика* за клавир, 13 гудача и електронику, и *Знакови* за клавир, виолончело, флауту и живу електронику Срђана Хофмана, и *Сонети* за глас, клавир, виолончело и електронику Светлане Савић, као и *Homage a Czerny* Александра Перуновића и *Клањалица за мецосопран, виолончело, клавир и електронику* Нине Перовић.

Неда Хофман-Сретенковић је својим докторским уметничким пројектом допринела бољем разумевању самог процеса припреме извођача када је реч о композицијама камерне музике писане за акустичне инструменте (акустичне инструменте и глас) и електронику. Осим конкретних предлога везаних за вежбање музичко-техничких захтева, Неда Хофман-Сретенковић сагледала и потребна организациона решења везана за јавно извођење композиција као и за њихово студијско снимање. На основу свог богатог извођачког бављења електроакустичном музиком, кандидаткиња је својим пројектом навела или евентуално усмерила извођаче ка овом жанру који по њеном схватању у нашој средини није заступљен у мери у којој то заслужује.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Неда Хофман- Сретеновић је уметница великог сценског искуства у домену камерне музике. Њено континуирано и студиозно бављење и проучавање савремене и електроакустичне музике домаћих и иностраних аутора има и логичан наставак у овако конципираном докторском уметничком пројекту. Кандидаткиња је уобличио садржајан писани део докторског уметничког пројекта, у коме је успела да детаљно и свеобухватно сагледа проблематику интерпретације и техничке реализације електроакустичких дела. Закључци уметничког истраживања били су доследно презентовани током уметничке презентације у оквиру докторског уметничког пројекта. Комисија са задовољством предлаже Наставно уметничко научно већу ФМУ и Сенату Универзитета Уметности у Београду да прихвате писмени део и концертно извођење програма докторског уметничког пројекта кандидаткиње **Неде Хофман-Сретеновић**.

КОМИСИЈА:

Зорица Ћетковић, редовни професор ФМУ

Ладислав Мезеи, редовни професор ФМУ

Соња Антунић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду

доктор уметности Горан Маринковић, редовни професор ФМУ

доктор уметности Теа Димитријевић, доцент ФМУ